

**Държавна комисия за енергийно и водно регулиране
(ДКЕВР)
България**

**Годишен доклад
за Европейската комисия**

юли 2008 г.

Съдържание

1. Предисловие	3
2. Резюме \ Основни достижения през изминалата година	4
2.1. Основна организационна структура и компетенции на регулаторния орган	4
2.2. Главни достижения в газовия и електроенергийния пазари	7
2.3. Основни въпроси, разрешени от регулатора	12
3. Регулиране и действие на електроенергийния пазар	13
3.1. Регулаторни въпроси	13
3.2. Въпроси, свързани с конкуренцията	20
4. Регулиране и действие на пазара на природен газ	24
4.1. Регулаторни въпроси	24
4.2. Въпроси, свързани с конкуренцията	28
5. Сигурност на снабдяването	29
5.1. Електроенергия	29
5.2. Природен газ	31
6. Въпроси, свързани с общественото обслужване	34
6.1. Електроенергетика	34
6.2. Природен газ	35

1. Предисловие

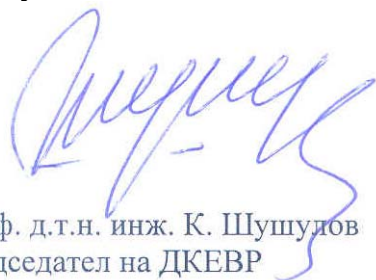
Основен приоритет в дейността на Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДКЕВР) е развитието на ефективно работещ енергиен пазар, чрез усъвършенстване на пазарния модел за свободен избор на доставчик, равнопоставен достъп до мрежите и създаване на условия за конкуренция.

Правомощията и задълженията на регулаторната комисия ще бъдат засилени и разширени, за да се гарантира ефективността на мерките за защита на потребителите и тяхното доверие към един добре функциониращ пазар. Комисията играе важна роля за насърчаване на инвестициите в необходимата енергийна инфраструктура, за да се отстранят съществуващите ограничения пред енергийните потоци, респективно да се подобри сигурността на снабдяването.

ДКЕВР е член на СЕЕР от края на 2007 г. и провежда политика в съответствие с европейските директиви за създаване на нова обща енергийна политика за Европа.

Нашето виждане е, че развитието на единен европейски енергиен пазар може да се осъществи по пътя на устойчиво развитие, чрез овладяване на негативните промени в климата, гарантиране на снабдяването, ограничаване на външната зависимост и диверсификация на енергийните доставки.

Успехът за реализиране на тази политика зависи от координираните усилия на институциите и компаниите на национално и общностно ниво.

Проф. д.т.н. инж. К. Шушудов
Председател на ДКЕВР

2. Резюме \ основни достижения през изминалата година

2.1. Основна организационна структура и компетенции на регулаторния орган

Съгласно Закона за енергетиката (ЗЕ), регулирането на дейностите в енергетиката в България се осъществява от Държавната комисия за енергийно и водно регулиране, наричана по-нататък "комисията".

Държавната комисия за енергийно и водно регулиране е независим специализиран държавен орган, чийто членове се избират с решение на Министерския съвет и се назначават от министър-председателя. Състои се от тринадесет членове, от които председател и двама заместник-председатели, като единият е със стаж в енергетиката, а другият е със стаж във водоснабдяването и канализацията. Мандатът на членовете на комисията е пет години. Според изискванията на ЗЕ член на комисията може да бъде освободен предсрочно по негово писмено искане, при установяване на несъвместимост с изискванията на ЗЕ и при невъзможност да изпълнява задълженията си.

В своята дейност комисията се подпомага от администрация, която се разделя на обща и специализирана според разпределението на функциите.

Общата администрация подпомага технически дейността на Комисията и е организирана в дирекция "Административно финансово и информационно обслужване и международно сътрудничество".

Специализираната администрация подпомага Комисията при осъществяване правомощията ѝ по Закона за енергетиката (ЗЕ) и Закона за регулиране на водоснабдителните и канализационни услуги (ЗРВКУ) и е структурирана в две хоризонтално интегрирани дирекции и четири специализирани секторни дирекции, а именно:

- Дирекция "Правна";
- Дирекция "Икономически анализи и работа с потребителите";
- Дирекция "Електроенергетика";
- Дирекция "Топлоенергетика";
- Дирекция "Газоснабдяване";
- Главна дирекция "Водоснабдителни и канализационни услуги".

Основните цели на ЗЕ са създаване на предпоставки за:

- качествено и сигурно задоволяване потребностите на обществото от електрическа и топлинна енергия и природен газ;
- енергийно развитие и енергийна сигурност на страната при ефективно използване на енергията и енергийните ресурси;
- създаване и развитие на конкурентен и финансово стабилен енергиен пазар;
- енергийни доставки при минимални разходи;
- насърчаване на комбинираното производство на електрическа и топлинна енергия;
- развитие на инфраструктури за пренос на електроенергия, природен газ, нефт или нефтопродукти на територията на страната и през нея.

Основните правомощия на комисията за регулиране на дейностите по производството, преноса и разпределението на електрическа енергия, преноса и разпределението на природен газ, търговията с електрическа енергия и природен газ са:

издаване, изменение, допълване, спиране, прекратяване и отнемане на лицензии, упражняване на контрол в тези области и регулиране цените на електрическата енергия и природния газ;

приемане на правила за търговия и снабдяване с електрическа енергия и природен газ и контрол по спазването им;

приемане и контролиране прилагането на методика за определяне на цените на балансиращата електрическа енергия като част от правилата за търговия с електрическа енергия;

определяне на правилата за достъп до електропреносната и газопреносната мрежа, съответно до електроразпределителната и газоразпределителната мрежа;

изготвяне и контролиране спазването на условията и правилата за снабдяване на потребителите с електрическа енергия и природен газ, включително нормите за качество на услугите;

разглеждане на искания на енергийните предприятия за компенсиране на невъзстановяеми и произтичащи от наложени им задължения към обществото разходи и утвърждаване на техния обоснован размер и начина на компенсирането им;

издаване на сертификати на производителите на електрическа енергия за произхода на стоката електрическа енергия, произведена от възобновяеми енергийни източници и при комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия;

даване на съгласие за разделяне, отделяне, вливане или сливане на енергийни предприятия - титуляри на лицензии по ЗЕ, както и разрешаване извършването на сделки на разпореждане с имущество, с което се упражнява лицензионна дейност в случаите, предвидени в закона, както и на други сделки, които водят или могат да доведат до нарушаване сигурността на снабдяването вследствие на задължениост на енергийното предприятие;

разглеждане на жалби на потребители срещу лицензианти или на лицензианти срещу лицензианти, свързани с изпълнението на лицензионната дейност.

Показател за силни правомощия е правото на ДКЕВР да изисква всяка информация, необходима за осъществяване на регулаторните й функции и задължението на енергийните предприятия да я предоставят. Същевременно в ЗЕ са регламентирани механизмите за нейното събиране, като са предвидени и условия за опазване на информацията, която комисията придобива, създава и съхранява за целите на регулирането, и чието разгласяване може да застраши търговския интерес на лицензиантите.

ЗЕ предвижда налагане на имуществена санкция в случаите, в които енергийните предприятия не спазват задължението си за предоставяне на информация на комисията. Държавните органи, енергийните предприятия и длъжностните лица са длъжни да съдействат на ДКЕВР при осъществяването на нейните функции.

Дейността на ДКЕВР е прозрачна, регламентирани са условия за осъществяването на обществен контрол. В тази насока ДКЕВР провежда процедура за обществено обсъждане със заинтересованите лица при изготвянето на общите административни актове, предвидени в закона, както и по други въпроси от обществена значимост за развитие на енергийния сектор.

ДКЕВР води публични регистри за издаваните лицензии, издаваните сертификати за произход, издаваните разрешения на енергийните предприятия-титуляри на лицензии по закона. Решенията за издаване, изменение, допълнение, отнемане и прекратяване на лицензиите, както и решенията за утвърждаване на цените се публикуват в бюлетина на комисията и в Интернет страницата на ДКЕВР.

Като гаранция за независимост на регулаторния орган, ДКЕВР има организационна самостоятелност, широки контролни правомощия, компетентност относно определянето на правила за търговия с електрическа енергия и природен газ, техническите правила на мрежите и правилата за достъп до електропреносната и газопреносната мрежа, съответно до електроразпределителните и газоразпределителните мрежи и до газохранилищата. Един от основните показатели за независимост на ДКЕВР е изрично предвиденото в закона право на регулатора да разрешава спорове между лицензианти и между потребители и лицензианти. Правомощието на ДКЕВР за решаване на спорове е ограничено, тъй като Конституцията на Република България не допуска създаването на особени юрисдикции, извън съдебната система. При осъществяване на това свое правомощие комисията съдейства за доброволно уреждане на спора. Когато спорът е разрешен доброволно чрез постигане на писмено споразумение между страните и някоя от тях не изпълнява задълженията си по споразумението, другата страна може да се обърне към съда за разглеждане на спора- предмет на споразумението. Финансовото обезпечаване на ДКЕВР е осигурено чрез таксите, които комисията събира за изпълнение на регулаторните си правомощия по ЗЕ, както и чрез таксите, събирани за разглеждане на заявления, за издаване на сертификати, за продажба на документи за провеждане на конкурси и лицензионни такси.

ДКЕВР разполага с ефективни механизми, които осигуряват изпълнението на взетите от него решения. В това отношение съществено значение има правото на регулатора да налага санкции за неизпълнение на взетите от него решения. ЗЕ регламентира възможност на ДКЕВР да налага следните санкции спрямо лицензираните дружества: налагане на имуществени санкции, отнемане на лицензията със задължение за последващо прехвърляне на правата на друго лице.

Съгласно директивите на ЕС и ЗЕ регулаторът е независим от интересите на индустрията - електроенергетика и газоснабдяване. Като гаранция за такава независимост в ЗЕ е регламентирана забрана членовете на комисията да бъдат еднолични търговци, акционери, съдружници, управители, прокуристи или членове на управителни или контролни органи, както и ликвидатори и консултанти на търговски дружества, които извършват дейност, подлежаща на лицензиране по закона.

Осъществяването на цялостната дейност на комисията в съответствие с принципите и правилата на ЗЕ и подзаконовите нормативни актове по неговото прилагане, е гарантирано посредством регламентирания в ЗЕ съдебен контрол. Решенията, включително мълчаливите откази на комисията, могат да бъдат обжалвани единствено пред Върховния административен съд. Следователно, цялата дейност на комисията подлежи на контрол за законосъобразност от страна на съда.

Съгласно ЗЕ един от основните принципи, от които се ръководи ДКЕВР при изпълнение на регулаторните си правомощия е предотвратяване и недопускане на ограничаване или нарушаване на конкуренцията на енергийния пазар. При прилагане на този принцип ДКЕВР може да сезира Комисията за защита на конкуренцията за образуване на производство по реда на Закона за защита на конкуренцията. Ролята на ДКЕВР е да създава условия за недопускане на злоупотреба с монополно положение, Комисията за защита на конкуренцията предприема действия при наличие на злоупотреба с монополно положение. За постигане на ефективност на действията за предотвратяване и недопускане на ограничаване или нарушаване на конкуренцията на енергийния пазар между ДКЕВР и Комисията за защита на конкуренцията са изградени отношения на тясно сътрудничество. ЗЕ регламентира редица правомощия на ДКЕВР, чието упражняване гарантира наличието на ефективни механизми за наблюдение на пазара на електрическа енергия и природен газ с оглед разкриването на възможни

злоупотреби с монополно положение. ДКЕВР извършва постоянен мониторинг на пазара с оглед осигуряване на недискриминационност между всички участници на пазара както и между участниците от една и съща категория и допринасяне за ефективната конкуренция и правилното функциониране на пазара. В тази връзка ДКЕВР при осъществяване на контролните си правомощия извършва планови проверки на енергийните дружества, както и извънредни проверки по постъпили жалби и сигнали.

С оглед изпълнението на регулаторните си правомощия ДКЕВР е в тясно сътрудничество с Комисията за защита на потребителите, както и с редица други неправителствени организации за защита на потребителите.

Основна задача на комисията е изработването на подзаконовите актове по прилагане на ЗЕ.

2.2. Основни достижения в газовия и електроенергийния пазар

2.2.1. Главни достижения в електроенергийния пазар

Пазар на едро

В изпълнение на европейските директиви за пълна либерализация на пазарите на електроенергия и газ и съгласно ЗЕ пазарите на електроенергия и газ в страната са отворени за всички потребители от 01 юли 2007 г.

Сделки с електрическа енергия по свободно договорени цени могат да сключват помежду си производителите, търговците на електрическа енергия и потребителите. За улеснение на потребителите в избора на доставчик регулаторът поддържа на страницата си в Интернет списък на лицензираните търговци на електрическа енергия и техните адреси за кореспонденция.

ДКЕВР е приела изменения и допълнения на правилата, регламентиращи дейността на пазара на електрическа енергия, с които изменения е дадена възможност за пълното отваряне на пазара на електрическа енергия от 01.07.2007 г.

Право на достъп до електропреносната и до електроразпределителните мрежи имат: производителите на електрическа енергия, общественият доставчик на електрическа енергия, крайните снабдители на електрическа енергия; всички потребители и търговците на електрическа енергия. Съгласно Закона за енергетиката регулаторът има правомощия да осъществява контрол по въпроси, свързани с евентуален отказ на електроенергийния системен оператор или съответно на разпределителното предприятие за достъп до мрежите.

Съгласно ЗЕ сделки с електрическа енергия могат да се сключват по свободно договорени цени между участниците на пазара или по регулирани от ДКЕВР цени.

Правила за търговия с електрическа енергия, приети от регулатора, определят условията за участие в работата на пазара на електроенергия, на пазара на балансираща енергия, механизмите на балансиране на участниците в пазара и методиката за определяне на цените на балансиращата енергия.

Трансграничният обмен на електроенергия на Р. България се извършва въз основа на разработени през 2007 г. "Тръжни правила", прилагани от «Електроенергийния системен оператор» (ЕСО). Пропускателната възможност (капацитет) по междусистемните сечения се разпределя от тържния оператор под формата на търговски права за пренос.

ЕСО поддържа страница в Интернет за обявените търгове.

За региона на Югоизточна Европа (№ 8) за разпределение на капацитетите по български междусистемни връзки се прави ежемесечен изчислителен модел, като ежемесечно се определят нетните преносни капацитети (NTC). Тези капацитети се съгласуват двустранно със съседните системни оператори. На базата на съгласуваните NTC се обявяват публичните търгове за мощности.

Операторът изготвя, поддържа и публикува на Интернет страницата си обща и специализирана информация за дейността на пазара на балансираща енергия и на сделките по свободно договорени цени.

Междусистемните връзки на Р. България със съседните страни – Гърция, Румъния, Турция и Сърбия – осигуряват необходимите условия за осъществяването на пазар на електрическа енергия по двустранни договори, включително и взаимопомощ при аварийни събития.

Пазар на дребно

Съгласно ЗЕ битовите потребители и малките предприятия – тези с по-малко от 50 души нает персонал и с годишен оборот до 19,5 млн.лв.(10 млн. евро), които не са се възползвали от правото си да избират доставчика от който закупуват електрическа енергия, са защитени потребители. За тях снабдяването с електрическа енергия е всеобщо предлагана услуга, която се предоставя при условията на равнопоставеност. По смисъла на закона всеобщо предлагана услуга е преносът, доставката и снабдяването с електрическа енергия с определено качество, по регулирана цена и договорени други условия, услуга която не може да бъде отказана по причини непосочени в закона. Потребителите на крайния снабдител получават електрическа енергия при публично известни общи условия, одобрени от регулатора. Нормативната база гарантира на защитените потребители необходимата им електрическа енергия с определени качествени показатели при прозрачни условия и разумни цени.

Съгласно ЗЕ и подзаконовите нормативни актове от 01.07.07 г. регулаторът определя разполагаемостта за производство на електрическа енергия, в съответствие с която всеки производител е задължен да сключва сделки с крайните снабдители и/или обществения доставчик по регулирани цени. Към момента регулаторът определя и цената, по която общественият доставчик продава електрическа енергия на крайните снабдители, както и цените, по които крайните снабдители продават електрическата енергия на защитените потребители, които не са се възползвали от правото да си избират доставчик.

На либерализирания пазар на електрическа енергия в страната през второто полугодие на 2007 г. по свободно договорени цени е бил реализиран дял от 26 % от общата доставка.

Инфраструктура

Съгласно ЗЕ на регулиране от ДКЕВР подлежат:

цените, по които производителите продават електрическа енергия на обществения доставчик;

цената, по която общественият доставчик продава електрическа енергия на крайните снабдители;

цената, по която общественият доставчик продава електрическа енергия на електроразпределителните дружества за покриване на технологичните разходи по преноса през електроразпределителните мрежи;

цената за пренос на електрическа енергия през електропреносната мрежа;

цената за достъп до електропреносната мрежа;
цената за достъп до електроразпределителните мрежи;
цени за пренос през електроразпределителните мрежи;
цените, по които крайните снабдители продават електрическа енергия на битови потребители и предприятия с по-малко от 50 души нает персонал и с годишен оборот до 19,5 млн. лв.

Цените за крайни потребители се утвърждават по предложения на дружествата за отделни групи потребители и тарифни структури. Групите потребители се определят в зависимост от нивото на напрежение и по зони в денонощието.

Основните групи потребители са както следва:

- Стопански потребители на високо напрежение (отговарят на стандартни потребители с годишно потребление в размер на 24000 MWh и максимален товар в размер на 4000 kW). Цената за стопански потребители присъединени към електропреносната мрежа (високо напрежение) не подлежи на утвърждаване от регулатора. Тези потребители закупуват електрическа енергия на свободния пазар.

- Стопански потребители на средно напрежение (отговарят на стандартни потребители с годишно потребление в размер на 50 MWh и максимален товар в размер на 50 kW). Цената за тези потребители включва: цена за електрическа енергия на краен снабдител, цена за пренос през електроразпределителната мрежа и цена за достъп до електроразпределителната мрежа.

Цената за потребителите на ниско напрежение на електрическата енергия включва: цена за електрическа енергия на краен снабдител, цена за пренос през електроразпределителната мрежа и цена за достъп до електроразпределителната мрежа.

Съгласно Закона за акцизите и данъчните складове, от 01.01.2007 г. на облагане с акциз подлежат енергийните продукти и електрическата енергия, а дружествата, които извършват продажба на електрическа енергия на потребители за стопански нужди, начисляват акциз. Акцизът се начислява на MWh върху цената без ДДС.

Със свои решения ДКЕВР от 2007 г. утвърди цени без ДДС на електрическата енергия (за защитените потребители), както и на произведената енергия от когенерации (СНР) и ВЕИ (RES).

През 2007 г. не са констатирани проблеми и нарушения свързани с трансграничния обмен на електрическа енергия.

Регулиране/Разделяне

В съответствие с изискванията на директива 2003/54/ЕО е осъществено юридическо, функционално и счетоводно разделяне на дейностите на оператора на преносната система и операторите на разпределителните мрежи от другите дейности на вертикално интегрираните дружества.

От началото на 2007 г. електроенергийният системен оператор /ЕСО/ е самостоятелно юридическо лице, получило лицензия за дейността „управление на електроенергийната система”.

ЕСО осигурява:

- равнопоставен достъп за пренос на електрическа енергия при спазване на изискванията за качество;

- сигурно, безопасно и ефективно функциониране на електроенергийната система;

- поддържане на баланса между производството и потреблението на електрическата енергия;

- осъществяване на съвместната работа на електроенергийната система с енергийните системи на другите страни в съответствие с международните договори;
- сигурно и ефективно функциониране на спомагателните мрежи;

По отношение на дейността на ЕСО, като част от вертикално интегрирано дружество, са създадени ефективни механизми за гарантиране на независимостта му, като лицата, отговорни за управлението, включително оперативното управление на електроенергийната система:

- не могат да участват в управлението на другите дружества на вертикално интегрирано предприятие, които извършват производство, разпределение, обществена доставка, обществено снабдяване и търговия с електрическа енергия;
- вземат самостоятелни решения при изпълнение на възложените им задачи;
- длъжни са да не допускат дискриминационно поведение при изпълнение на своите задължения.

В тази връзка ЕСО изготвя програма за съответствие, в която се посочват мероприятията за изпълнение на цитираните по-горе цели, като съдържа конкретни задължения на служителите. ЕСО ежегодно изготвя отчет за мерките за изпълнение на посочените цели и същият се предоставя на регулатора.

ЕСО и разпределителното предприятие са длъжни да осигуряват достъп до мрежите при условията на равнопоставеност до преносната и разпределителните мрежи на ползвателите на съответната мрежа. Те могат да откажат сключването на договор за достъп до съответните мрежи, в случаите когато преносните възможности на мрежите са недостатъчни или не съществуват технически условия за измерване на консумираните количества електрическа енергия или когато се нарушава надеждната работа на електроенергийната система и/или сигурността на снабдяването.

Операторът на разпределителната мрежа прилага програма за съответствие с изискванията, в която са посочени взетите мерки за недопускане на дискриминационно поведение. Програмата посочва конкретните задължения на служителите за изпълнение на тази цел. Лицето или органът, отговарящи за контрола на програмата за съответствие представят на регулатора годишен отчет с взетите мерки, който се публикува.

През 2007 г. е извършено юридическо и функционално разделение на дейностите на електроразпределителните предприятия.

Сигурност на доставките

ДКЕВР е приела «Методика за отчитане изпълнението на целевите показатели за качество на електрическата енергия и качество на обслужването на разпределителните предприятия и крайни снабдители». С методиката се урежда начинът за отчитане на изпълнението на целевите показатели за качество на електрическата енергия, качеството на обслужване и начинът за коригиране на необходимите приходи на енергийните предприятия за всеки ценови период от регулаторния период в зависимост от достигнатото ниво на изпълнение.

Показателите за качество на електрическата енергия и качество на обслужването включват индекс на средната продължителност на прекъсванията за системата (System Average Interruption Duration Index – SAIDI) и индекс на средния брой прекъсвания за системата (System Annual Interruption Frequency Index – SAIFI), и критерии за качество на услугите.

ДКЕВР използва отчитането на качеството на електрическата енергия и услугите, предлагани от енергийните предприятия за коригиране на необходимите

приходи, включително и при отчитане на сравнителен анализ на практиките в други държави-членки на ЕС.

Общи заключения

Във връзка с развитието на пазара на електрическа енергия е започнала процедура за изменение на ЗЕ и Правилата за търговия с електрическа енергия, свързана със създаване на енергийна борса и балансиращи групи.

2.2.2. Главни достижения в пазара на природен газ

Към 31 декември 2007 г. общо са издадени 158 броя лицензии за дейностите разпределение и снабдяване с природен газ. Комисията е отнела 4 броя лицензии във връзка с неизпълнение на условията по издадените лицензии.

Дейността на оператора на газопреносната мрежа - „Булгартрансгаз” ЕАД е отделена юридически, функционално и счетоводно от другите дейности във вертикално интегрираното предприятие.

Операторът на газопреносната мрежа осигурява:

- единното управление и надеждното функциониране на газопреносната мрежа;
- преноса на природен газ по газопреносната мрежа и отчитането му;
- поддържането на обектите и съоръженията на газопреносната мрежа в съответствие с техническите изисквания и с изискванията за безопасност при работа;
- развитието на газопреносната мрежа в съответствие с дългосрочните прогнози и планове за развитие на газоснабдяването и извън тях, когато е икономически обосновано;
- поддържането и развитието на спомагателните мрежи.

По отношение на дейността на оператора на газопреносната система, като част от вертикално интегрирано дружество, са създадени ефективни механизми за гарантиране на независимостта му, като лицата, отговорни за управлението, включително оперативното управление на газопреносната система:

- не могат да участват в управлението на другите дружества на вертикално интегрирано предприятие, които извършват добив, разпределение, обществена доставка, обществено снабдяване и търговия с природен газ;
- вземат самостоятелни решения при изпълнение на възложените им задачи;
- са длъжни да не допускат дискриминационно поведение при изпълнение на своите задължения.

В тази връзка операторът на газопреносната мрежа изготвя програма за съответствие, в която се посочват мероприятията за изпълнение на цитираните по-горе цели, като съдържа конкретни задължения на служителите. Операторът на газопреносната мрежа ежегодно изготвя отчет за мерките за изпълнение на посочените цели и същият се предоставя на регулатора.

На «Булгартрансгаз» ЕАД са издадени лицензии за осъществяване на дейностите: пренос на природен газ по газопреносната мрежа, транзитен пренос на природен газ и съхранение на природен газ. На „Булгаргаз” ЕАД е издадена лицензия за обществена доставка на природен газ.

През 2007г. ДКЕВР е издала и изменила лицензии за разпределение на природен газ и за снабдяване с природен газ от краен снабдител на седем газоразпределителни дружества.

Цената на природния газ на входа на газопреносната мрежа се образува от обществения доставчик – «Булгаргаз» ЕАД като среднопретеглена стойност при отчитане на заявените за доставка количества природен газ от внос за вътрешния пазар

и от местни добивни предприятия с цел продажба през следващ период, условията по договорите за пренос на природен газ до българска граница и валутния курс на Българската народна банка на лева за щатския долар или друга чуждестранна валута, в която се заплаща внасяният в страната природен газ. Тримесечната периодичност на изменение на цената на природния газ е в съответствие с условията по търговските договори, по които общественият доставчик купува природен газ за вътрешния пазар.

През 2007 г. са утвърдени от ДКЕВР цени за разпределение на природен газ на четири газоразпределителни дружества.

За потребителите присъединени към преносната мрежа цената, която плащат за 1000 м³ е равна на цената на входа на газопреносната мрежа, към която се прибавя таксата за пренос.

Цените за крайните потребители присъединени към газоразпределителната мрежа се образуват като към цената на природния газ на входа на газопреносната мрежа и преносната такса се прибави цената за разпределение и снабдяване за конкретната група или подгрупа потребители.

С оглед стимулиране на инвестициите за газоразпределителните дружества ДКЕВР прилага метод на регулиране „горна граница на цени”.

Газоснабдяването на територията на Р. България се осъществява по газопреносна мрежа, собственост на „Булгартрансгаз” ЕАД и по газоразпределителни мрежи, собственост на съответните газоразпределителни дружества. На територията на страната е изграден и транзитен газопровод, собственост на „Булгартрансгаз” ЕАД, който транзитира през съответни участъци природен газ до териториите на Гърция, Македония и Турция. Дейността по обществена доставка се осъществява от „Булгаргаз” ЕАД. Природният газ на входа на газопреносната мрежа се доставя от трима външни доставчици и един вътрешен.

Съгласно Правилата за предоставяне на достъп до газопреносната и/или газоразпределителните мрежи от 01.07.2007 г. всички потребители имат право да избират своя доставчик на природен газ.

2.3. Основни въпроси, разрешени от регулатора през 2007 г.

2.3.1. Основни въпроси, разрешени от регулатора в сектор електроенергетика през 2007 г.

ДКЕВР е приела изменения и допълнения на посочените по-долу актове, с които е дадена възможност за пълна либерализация на пазара на електрическа енергия:

Правила за търговия с електрическа енергия,

Правила за условията и реда за достъп до електропреносната и електроразпределителните мрежи,

Правила за управление на електроенергийната система,

Правила за управление на електроразпределителните мрежи;

Правила за измерване на количеството електрическа енергия;

Ролята на ДКЕВР да стимулира производството на електрическа енергия от възобновяеми енергийни източници (RES) и когенерации (CHP) е една от основните цели в ЗЕ и Закона за възобновяемите и алтернативни енергийни източници и биогоривата, а именно за устойчиво развитие на използването на възобновяеми енергийни източници, в т.ч. и производството на електрическа енергия от тях. В тази връзка е регламентирано правомощие на ДКЕВР да определя преференциални цени на електрическата енергия от такива производители.

Законови гаранции за насърчаването и използването на възобновяемите енергийни източници, алтернативните енергийни източници, биогоривата и други възобновяеми горива са регламентирани и в обнародвания през 2007 г. Закон за възобновяемите и алтернативни енергийни източници и биогоривата.

ДКЕВР съдейства на национално ниво за стимулиране развитието на технологиите за производство на електрическа енергия от производители на ВЕИ, ефективни когенерации, малки ВЕЦ и други алтернативни енергийни източници и биогорива.

Съгласно Наредбата за регулиране цените на електрическата енергия преференциалната цена на електрическата енергия, произведена от възобновяеми енергийни източници, се определя като не по-ниска от 80% от средната продажна цена за предходната календарна година на крайните снабдители и добавка, определена от комисията по следните общи критерии: вид на технологията, големината на инсталираната мощност, наличен ресурс на първичния енергиен източник.

Съгласно Наредбата за регулиране цените на електрическата енергия преференциалната цена на електрическата енергия, произведена от централите с комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия се определя съобразно приети от ДКЕВР указания на база индивидуалните разходи за производство и добавка по групи производители по следните критерии: преобладаващ характер на основния топлинен товар – технологични нужди или отопление, климатизация и горещо водоснабдяване, вид на използваното гориво, технология на комбинираното производство, мощност на централата/инсталацията.

ЗЕ регламентира задължително изкупуване от страна на обществения доставчик и крайните снабдители на електрическата енергия, произведена от възобновяеми енергийни източници и от централи с комбинирано производство на електрическа и топлинна енергия.

2.3.2. Основни въпроси, разрешени от регулатора в сектор природен газ през 2007 г.

Една от главните задачи в сектор „Газоснабдяване“ е пълното отваряне на пазара от 01.07.2007 г. В тази връзка ДКЕВР е изменила и допълнила следните актове:

- Правила за предоставяне на достъп до газопреносната и/или газоразпределителните мрежи;
- Правила за търговия с природен газ.

През годината ДКЕВР е извършила контролна дейност, свързана с цялостен мониторинг на пазара на природен газ и участниците в него, в това число и за спазването на лицензионните условия и изпълнението на бизнес плановете на дружествата.

3. Регулиране и действие на електроенергийния пазар

3.1. Регулаторни въпроси

3.1.1. Обща информация

От второто полугодие на 2007 г. 26% от годишното потребление в страната се търгува по свободно договорени цени.

В изпълнение на изискванията на Директива 2003/54/ЕО, относно общите

правила на вътрешния пазар на електроенергия, в ЗЕ и подзаконовата нормативна уредба се съдържат разпоредби, уреждащи подхода при либерализацията на пазара на електрическа енергия в страната, търговските отношения в условията на либерализиран пазар на електрическа енергия, както и начина, по който се осъществява търговията с електрическа енергия по свободно договорени цени.

Заложеният в ЗЕ модел на пазара на електрическа енергия е: двустранни договори и балансиращ пазар. Правилата за търговия с електрическа енергия по свободно договорени цени, както и правилата за организиране и работа на пазара на балансираща енергия са уредени в Правила за търговия с електрическа енергия.

Съгласно ЗЕ, ДКЕВР приема Правила за търговия с електрическа енергия и правила за управление на мрежите по предложение на енергийните предприятия и контролира спазването им.

Във връзка с по-нататъшното развитие на пазара на електрическа енергия в ДКЕВР е стартирана процедура за разглеждане на нови Правила за търговия с електрическа енергия, съвместно с браншови и други организации, предложени от ЕСО.

Новите правила ще включват сделки на организиран пазар в деня, предхождащ доставката, правила за регистриране на координатори на балансиращи групи, доставчици на спомагателни услуги и доставчици на балансираща енергия.

3.1.2 Управление и разпределение на междусистемните мощности и механизми за справяне с претоварванията

За региона (№ 8) се прави ежемесечен общ изчислителен модел. Чрез него ежемесечно се определят нетните преносни капацитети (NTC). Тези капацитети се съгласуват двустранно със съседните системни оператори. На базата на съгласуваните NTC се обявяват публични търгове за мощности.

През 2007 г. бяха разработени от ЕСО (Transmission System Operator - TSO) и приети "Тръжни правила" с условия за достъп до преносната мрежа и за презгранични обмени на електроенергия. Тръжните правила са разгледани и съгласувани от ДКЕВР.

С правилата се определят сроковете и условията за разпределянето, посредством търгове, на предлаганата пропускателна възможност (капацитет) (Offered Interconnection Capacity - OIC) в двете посоки по междусистемните сечения. Предлаганата пропускателна възможност (капацитет) по междусистемните сечения се разпределя от тържния оператор под формата на търговски права за пренос.

Тръжните правила описват различните видове търгове, организацията на тръжната процедура, изискванията, които ползвателите трябва да изпълняват, за да участват в търговете, присъждането на търговски права за пренос, условията за достъп до вторичния пазар на търговски права за пренос (Secondary CTR Market), обратното изкупуване и правилата за използване на пропускателна възможност (капацитет) по междусистемните сечения. Същите разглеждат по-конкретно разпределянето на годишни, месечни, седмични и дневни пропускателни възможности (капацитети) по междусистемните сечения в посока от Р. България към съседна страна и в посока от съседна страна към Р. България.

ЕСО поддържа страница в Интернет за търгове. На тази страница са публикувани "Тръжните правила", както и всякакви изменения по тях; съобщения съгласно "Тръжни правила"; празничните дни в България през календарната 2007 година; тръжното техническо задание; представените съобщения за прехвърляне и връщане на кантората на търговски права за пренос, с посочване дали са приети или не от ЕСО; имената, факсовите и телефонните номера, адресите в електронната поща на

лицата за връзка в ЕСО; периода за ремонтно поддържане, за годишно разрешените до 35 еквивалентни дни; образците на документите, които се отнасят до търга, които да бъдат взети и използвани от ползвателите; стойностите на предлаганата пропускателна възможност (капацитет) по междусистемните сечения (Offered Interconnection Capacity OIC) на България; тръжните резултати (клирингова цена, името на притежателя на търговски права за пренос и съответното количество присъдени търговски права за пренос; сумарните съгласувани графици за обмен на електроенергия (Nominations); ограничения поради заплануван ремонт или поради настъпването на непредвидими в дългосрочен план събития и обстоятелства; датите за провеждането на годишни и месечни търгове; списъка на отговарящите на изискванията регистрирани ползватели и всякакви други сведения във връзка с търговете.

Предстои прилагане на координирани търгове за капацитет между операторите в региона.

Не са констатирани задръствания по мрежата в национален мащаб и по трансграничните връзки. Във връзка с повишаване на възможностите за трансграничен обмен, в процес на изграждане е електропровод 400 kV между Р.България и Р. Македония.

3.1.3. Регулиране на дейността на преносната и разпределителните компании

В Р. България има една преносна компания и четири електроразпределителни дружества, като за електроенергийната система има един „Електроенергиен системен оператор” (TSO). За всяка разпределителна мрежа има по един мрежови оператор (DSO).

ЕСО и мрежовите оператори са независими в рамките на интегрираното предприятие. ЕСО не е собственик на мрежата. Операторите на разпределителните мрежи са собственици на мрежите.

Обща дължина на линиите на преносната система: 14 557 км. от тях:

въздушни линии – 14 546 км.

кабелни линии – 11 км.

Обща дължина на разпределителните линии: 152 312.995 км. от тях:

въздушни линии – 114 640.86 км.

кабелни линии – 37 672.135 км.

Мрежови тарифи

Цените за пренос по електроразпределителните мрежи се регулират чрез прилагане на метода „Горна граница на приходите”. Цените се изчисляват на основата на утвърдени от комисията годишни необходими приходи, които включват, административни разходи и разходи с общо предназначение за осъществяване на дейността по лицензията, разходи за покупка на електроенергия за технологичните загуби, както и възвръщаемост на придобитите собствени активи и на средната величина на утвърдените годишни нетни инвестиции.

По време на регулаторния период утвърдените приходи на дружествата се коригират ежегодно, на основата на корекция на административните и общи разходи със средногодишната инфлация за предходен период, намалена с коефициент на

ефективност (фактор X), разликата между прогнозното и фактическото потребление на електрическа енергия и промяната на средната покупна цена на електроенергия, включително за технологични загуби. В допълнение се прилага и корекция, която отразява евентуално неизпълнение на приети показатели за качество.

Първият регулаторен период започна след осъществяването на приватизацията на електроразпределителните дружества и беше с продължителност от три години за периода 2005-2007 г. Утвърдената норма на възвръщаемост на собствения капитал за електроразпределителните дружества е 16%, преди данъчно облагане.

По време на първия регулаторен период са извършени две корекции на утвърдените необходими приходи:

през 2006 г. корекцията е на основата на отчетена средногодишна инфлация за предходната година и корекция в резултат на промяната на средната покупна цена за енергия и разликата между прогнозното и фактическото потребление. В съответствие с предварително оповестената предприватизационна регулаторна рамка, не е прилагана корекция за неизпълнение на показателите за качество, както и коефициент за подобряване на ефективността на разходите;

през 2007 г. бе извършена корекция на утвърдените приходи на дружествата, която се основава само на промяната на средната покупна цена за енергия.

Вторият регулаторен период е с продължителност от 5 години, като първата ценова година е 2008 г. Средно претеглената цена на капитала (WACC) е 12 %, преди данъчно облагане.

Количествата електроенергия за покриване на технологичните загуби на електроразпределителните дружества са намалени с 3%.

С реструктурирането на НЕК и създаването на Електроенергийния системен оператор от 2007 г., тарифите за пренос се разделят на два компонента: тарифа за достъп, която трябва да бъде платена на ЕСО в качеството на Системен оператор и тарифа за пренос, която трябва да бъде платена на НЕК в качеството на Преносна компания. Базата, върху която се плаща тарифата също се промени от януари 2007г. Тарифите за 2007 г. се плащат на основата на измерените количества за потребителите, ползващи електрическа енергия от ел. мрежа и на основата на планирания износ за търговците.

Тарифата за достъп до електрическата мрежа покрива следните разходи на ЕСО: разходи за изкупуване на „студен резерв”, разходи за изкупуване на „спомогателни услуги”, експлоатационни разходи на Националния диспечерски център (НДЦ).

Регулаторът е приел «Методика за отчитане изпълнението на целевите показатели за качество на електрическата енергия и качество на обслужването на разпределителните предприятия и крайни снабдители». С методиката се урежда начинът за отчитане на изпълнението на целевите показатели за качество на електрическата енергия, качеството на обслужване и начинът за коригиране на необходимите приходи на енергийните предприятия за всеки ценови период от регулаторния период в зависимост от достигнатото ниво на изпълнение.

С методиката се определят:

- Отклонение от напрежението и контрол:

При отклонение на напрежението на мрежата или на част от нея регулаторът указва срокове за привеждане на напрежението съгласно регламентираните от БДС EN 50160/1999 граници.

- Показатели за непрекъснатост на снабдяването:

Показателите за качество на електрическата енергия и качество на обслужването включват индекс на средната продължителност на прекъсванията за системата (System Average Interruption Duration Index – SAIDI) и индекс на средния брой прекъсвания за системата (System Annual Interruption Frequency Index – SAIFI).

ДКЕВР използва отчитането на качеството на електрическата енергия и услугите, предлагани от енергийните предприятия за коригиране на необходимите приходи, включително и извършване на сравнителен анализ на практиките в други държави членки на ЕС.

ДКЕВР определя показатели за качество на енергията и качество на обслужването за всяка лицензионна дейност и техните годишни целеви нива.

Показателите за качество на енергията и за качество на обслужването са елементи от издадените лицензии.

За целите на ценовото регулиране е предвидено постигането на всеки един от целевите показатели да бъде мярка за цялостното изпълнение на лицензионната дейност от енергийното предприятие.

За гарантиране интересите на потребителите е предвидено комисията да коригира необходимите приходи на енергийното предприятие за всеки ценови период от регулаторния период в зависимост от изпълнението на показателите за качество на енергията и за качество на обслужването през предходната година.

В случай, че за даден ценови период, средното изпълнение на показателите за качеството на енергията и за качество на обслужването от енергийното предприятие не достига целевите показатели, съответното ниво на изпълнение ще се отразява в намаление на необходимите приходи за следващия ценови период по настоящата методика.

Балансиране

С действащите правила за търговия с електрическа енергия се определят и условията за участие в работа на пазара на балансираща енергия, механизмите на балансиране на участниците в пазара на балансираща енергия и методиката за определяне на цените на балансиращата енергия. На балансиране подлежат търговските участници, които имат регистриран седмичен график за доставка на електрическа енергия, търговските участници, които участват с предложения и заявки на пазара на балансираща енергия за съответния период на сетълмент и общественият доставчик при посочени в Правилата за търговия случаи.

Източници на балансираща енергия са производители, за които не са определени квоти за регулирания пазар, производителите, с които ЕСО има договор за изкупуване на студен резерв и допълнителни услуги, потребители, доставчици, с които ЕСО има сключен договор за изкупуване на балансираща енергия, както и енергия от внос.

Операторът прилага системата за сетълмент за индивидуално изчисляване на отклоненията на реално потребената или произведена електрическа енергия от договорените количества за определен период. Периодът на сетълмент за всички сделки с електрическа енергия при свободно договорени цени, както и за пазара на балансираща енергия, е 60 минути и започва на кръгъл час.

Сделките с балансираща енергия за период от първо до последно число на календарен месец включително, се приемат за осъществени в последния ден на календарния месец. Операторът изготвя дневни и обобщени извлечения за сетълмент и съответните приложения за сделките с балансираща енергия.

Дневните извлечения за сетълмент съдържат информация за календарен ден, разглеждан като последователност от периоди на сетълмент. Обобщените извлечения за сетълмент съдържат информация за всички дни от периода, за който се отнасят. Обобщените извлечения за сетълмент се изпращат от оператора на търговските участници и на обществения доставчик в рамките на 3 работни дни след последния ден на периода, за който извлечението се отнася.

Операторът изготвя, поддържа и периодично публикува на Интернет страницата си обща и специализирана информация за дейността на пазара на балансираща енергия и сделките по свободно договорени цени. Общодостъпната информация за дейността на пазара включва: актуален списък на търговските участници; общо количество електрическа енергия, търгувано при свободно договорени цени по периоди на сетълмент дневно, седмично, месечно и годишно; цени на балансираща енергия за минали периоди на сетълмент.

Операторът предоставя на всеки търговски участник достъп до информация, отнасяща се до неговото участие на пазара, като; регистрирани седмични графици за доставка; регистрирани предложения и заявки, предхождащи датата, за която се отнасят; разпореждания във връзка с активиране на предложения и заявки на търговския участник; дневни извлечения за сетълмент.

3.1.4. Ефективно разделяне

В Р. България има една преносна компания и четири електроразпределителни дружества, като за електроенергийната система има един „Електроенергиен системен оператор” (TSO). За всяка разпределителна мрежа има по един мрежови оператор (DSO). Няма разделяне на мрежовите компании по собственост.

Преносната компания е 100% държавна собственост.

Три от електроразпределителните компании са приватизирани, като 67% са собственост на чуждестранни енергийни компании, а останалите 33% са държавна собственост. Една компания е 100% частна собственост и има по малко от 100.000 потребители.

В съответствие с европейската директива за либерализация на пазара в юридическо и организационно отношение дейностите на оператора на преносната система и операторите на разпределителните мрежи са отделени от другите дейности на интегрираните дружества.

ЕСО е самостоятелно юридическо лице, получило лицензия за дейността „управление на електроенергийната система”.

ЕСО осигурява:

- сигурно, безопасно и ефективно функциониране на електроенергийната система;
- поддържане на баланса между производството и потреблението на електрическата енергия;
- осъществяване на съвместната работа на електроенергийната система с енергийните системи на другите страни в съответствие с международните договори;
- равнопоставен достъп за пренос на електрическа енергия при спазване на изискванията за качество;
- сигурно и ефективно функциониране на спомагателните мрежи;

В изпълнение на Директива 2003/54/ЕО относно общите правила за вътрешния пазар на електрическа енергия, ЕСО е част от вертикално интегрираното предприятие –

обществения доставчик, но дейността му е независима, като правно-организационна форма и вземане на решения по възложените му със закона функции, от другите дейности на вертикално интегрираното предприятие. Постигната е независимост на ЕСО по отношение на лицата, отговорни за управлението, включително оперативното управление на електроенергийната система и др, като:

- лицата, отговорни за управлението не могат да участват в управлението на други дружества на вертикално интегрираното предприятие, и други дружества, които извършват производство, разпределение, обществена доставка, обществено снабдяване и търговия с електрическа енергия;

- вземат самостоятелни решения при изпълнение на възложените им задачи;

- длъжни са да не допускат дискриминационно поведение при изпълнение на своите задължения.

В тази връзка ЕСО изготвя програма за съответствие, в която се посочват мероприятията за изпълнение на цитираните по-горе изисквания, като съдържа конкретни задължения на служителите. ЕСО ежегодно изготвя отчет за мерките за изпълнение на посочените цели и същият се предоставя на регулатора.

ЕСО администрира сделките с електрическа енергия, които се сключват по регулирани и свободно договорени цени и организира пазар на балансираща енергия в съответствие с приети от регулатора Правила за търговия с електрическа енергия.

ЕСО регулира разпределението на електрическия товар на електроенергийната система между електрическите централи по технически и икономически критерии. При разпределението на електрическия товар ЕСО осигурява спазването на сключените договори, в които е предвидено задължително изкупуване на част или цялата произведена електрическа енергия от генераторите. При разделянето на пропускателната способност на елементи от мрежата ЕСО спазва технически и икономически правила за равнопоставен достъп и спазване задълженията за сигурност на мрежата и за публичност на информацията. ЕСО сключва сделки с операторите на съседните системи за взаимно компенсиране влиянието на трансграничните потоци на електрическа енергия.

ЕСО и разпределителното предприятие са длъжни да осигуряват достъп до мрежите на ползвателите на съответната мрежа при условията на равнопоставеност до преносната и разпределителните мрежи. Те могат да откажат сключването на договор за достъп до съответните мрежи, в случаите когато преносните възможности на мрежите са недостатъчни или не съществуват технически условия за измерване на консумираните количества електрическа енергия, или когато се нарушава надеждната работа на електроенергийната система и/или сигурността на снабдяването.

ЕСО има право да санкционира нарушителите на договорените с ползвателите на мрежата технически изискванията за надеждна работа на електроенергийната система.

Операторите на разпределителните мрежи са длъжни да осигуряват надеждно, безопасно и ефективно функциониране на съответната разпределителна мрежа, равнопоставен достъп за пренос на електрическа енергия при спазване на изискванията на качество, както и равнопоставеност на производителите и потребителите свързани към мрежата.

Когато операторът на разпределителна мрежа е част от вертикално интегрирано предприятие, той е независим с оглед на своята юридическа форма, организация и процес на вземане на решения от другите дейности, които не са свързани с разпределението на електрическа енергия. Целта на това изискване е да осигури недискриминационен подход към мрежата и избягване на конфликти на интереси

между дейността по разпределение на електрическа енергия и оперативно управление на разпределителните мрежи (естествен монопол) и дейността по снабдяване с електрическа енергия (конкурентна дейност). Режим на отделяне на оператора на разпределителна система от другите дейности, които не са свързани с разпределението включва следните основни елементи:

- Юридическо отделяне - дейностите, свързани с разпределение на електрическа енергия и оперативно управление на разпределителните мрежи са обособени в отделно юридическо лице;
- Функционално отделяне – осигурява независимостта на оператора на разпределителната мрежа във вертикално интегрираното предприятие. Съгласно чл. 15, т. 2 от директива 2003/54/ЕО, когато операторът на разпределителната мрежа е част от вертикално интегрирано предприятие, той да бъде независим от гледна точка на своята организация и процес на вземане на решения от другите дейности, които не са свързани с разпределение. За да се постигне това, се прилагат следните минимални критерии:

- лицата, отговорни за управлението на оператора на разпределителната система, не могат да участват във фирмени структури на обединеното електроенергийно предприятие, отговарящи, пряко или непряко, за ежедневното управление на производството, преноса или пласмента на електроенергия;

- подходящи мерки за да се осигури, че професионалните интереси на лицата, отговорни за управлението на оператора на разпределителната система, са отчетени по начин, гарантиращ, че те са в състояние да действат самостоятелно;

- операторът на разпределителната мрежа трябва да има ефективни права на вземане на решения, независимо от обединеното електроенергийно предприятие, по отношение на активи, необходими за експлоатирането, поддържането и развитието на мрежата. Не трябва да се допуска компанията-майка да дава указания относно оперативната работа или по отношение на отделни решения, свързани с изграждането или модернизиранието на електропроводи на ниво разпределение;

- операторът на разпределителната мрежа трябва да въведе програма за съответствие с изискванията, в която са посочени взетите мерки за недопускане на дискриминационно поведение, и да осигури нейното спазване по подходящ начин. Програмата трябва да посочва конкретните задължения на служителите за изпълнение на тази цел. Лицето или органа, отговарящи за контрола на програмата за съответствие представят на регулатора годишен отчет за взетите мерки, който се публикува.

Предвид горното разпределителните предприятия са изготвили и представили съответна програма на съответствието - която посочва мерките за осигуряване на независимостта на разпределителните предприятия, която съдържа конкретни задължения на служителите за постигането ѝ, определя служител, отговарящ за контрола по изпълнението на програмата, както и изготвя годишен отчет за тези мерки, който предоставя на комисията. По отношение на представените програми на съответствието от разпределителните предприятия, регулаторът ги разглежда на свои заседания и предписва указания за допълнение на програмите на съответствието, с цел гарантиране на независимостта на дружествата от другите дейности на вертикално интегрирано предприятие.

3.2. Въпроси, свързани с конкуренцията

3.2. 1. Описание на пазара на едро

От второто полугодие на 2007 год., 26% от годишното потребление в страната се търгува по свободно договорени цени.

За отчетния период 2007 г. общият брой на лицензираните производители с инсталирана мощност над 5 MW е 45. Общата инсталирана мощност в страната е в размер на 11 215 MW. Максималната нетна производствена мощност е в размер на 8069 MW, а размера на върховия товар през декември 2007 г. е 6 888 MW. Годишно нетно производство за страната през отчетния период е в размер на 39,106 TWh.

Общият електропроизводствен потенциал на страната на база произведена енергия за 2007 г. е структуриран по следния начин:

- производители с първичен енергиен източник въглища – 51.6%;
- производители с първичен енергиен източник ядрено гориво – 33.9%;
- хидропроизводители – 7.6%.
- комбинирано производство на газ – 5,7%;
- течни горива -1,2 %

Нетната електрическа енергия от търговски износ за 2007 г. е в размер на 4.46 TWh. Страната има изградени междусистемни връзки с всички съседни държави.

Броят на лицензираните търговци на електрическа енергия до декември 2007 г. е 32 дружества, като за разглеждания период 11 търговски дружества са сключвали сделки за търговия с електрическа енергия.

Дългосрочни договори за закупуване на електрическа енергия и разполагаемост са подписани между “Енергийна компания Марица Изток III” АД, Ей И Ес-ЗС Марица Изток I” ЕООД, “ТЕЦ Марица Изток 2” ЕАД и „НЕК” ЕАД, и между „ТЕЦ Варна” ЕАД и „ЕСО” ЕАД за студен резерв.

Действащият пазар на студен резерв и допълнителни услуги е регламентиран в ЗЕ. Сделките за студен резерв и допълнителни услуги се сключват от ЕСО при условията на Правилата за управление на електроенергийната система и на Правилата за търговия с електрическа енергия. Количествата на закупуваната разполагаемост за студен резерв се определят въз основа на степента на надеждност на електроснабдяването, определяна със заповед от Министъра на икономиката и енергетиката. Съгласно разпоредбите на Правилата за търговия с електрическа енергия, производителите сключват договори за студен резерв и допълнителни услуги с оператора по регулирана цена за разполагаемост, а нетната енергия от активиран студен резерв и предоставени допълнителни услуги се заплаща от Обществения доставчик по цената, посочена в договор между него и съответния производител.

3.2.2 Описание на пазара на дребно

Потребителите присъединени към мрежи високо напрежение се снабдяват от обществения доставчик по свободно договорени цени.

Общото вътрешно потребление за 2007 г. е в размер на 38, 663 TWh.

Общата консумация на крайни потребители за 2007 г. е в размер на 29, 328 TWh.

Структурата на потреблението и количествата електрическа енергия в годишен аспект са:

- Стопански потребители и обществен сектор – 19, 947 TWh – 68 % от общото потребление в страната.

- Битови потребители – 9,38 TWh. – 32% от общото потребление в страната.

Процедурата за смяна на доставчик е описана в Правила за достъп и Правила за търговия с електрическа енергия.

През 2007 г. 48,6 % от големите индустриални предприятия, 1,08 % от средните индустриални предприятия и 0% от битовите потребители са сменили своя доставчик.

- Стопански потребители на високо напрежение (отговарят на стандартни потребители с годишно потребление в размер на 24000 MWh и максимален товар в размер на 4000 kW)

Цената за стопански потребители, присъединени към електропреносната мрежа (високо напрежение), не подлежи на утвърждаване от ДКЕВР. Тези потребители закупуват електрическа енергия на свободния пазар. Цената е в границите от (0,0347-0,0358) EUR/kWh.

Цената за достъп до електропреносната мрежа се заплаща на ЕСО от всички ползватели на мрежата и е в размер на 0,0026 EUR/kWh.

Цената за пренос по електропреносната мрежа се заплаща на Преносната компания от всички ползватели на мрежата и е в размер на 0,00419 EUR/kWh.

- Стопански потребители, присъединени на средно напрежение (6 -20 kV) с годишно потребление в размер на 50 MWh и максимален товар в размер на 50kW.

Цената на електрическата енергия включва: цена за електрическа енергия на краен снабдител, цена за пренос през електроразпределителната мрежа и цена за достъп до електроразпределителната мрежа.

- Стопански потребители присъединени на ниско напрежение с годишно потребление в размер на 50 MWh и максимален товар в размер на 50kW

Цената на електрическата енергия включва: цена за електрическа енергия на краен снабдител, цена за пренос през електроразпределителната мрежа и цена за достъп до електроразпределителната мрежа.

- Битови потребители присъединени на ниско напрежение (0,4 kV) с годишно потребление 3 500 kWh

Цената на електрическата енергия включва: цена за електрическа енергия на краен снабдител, цена за пренос през електроразпределителната мрежа и цена за достъп до електроразпределителната мрежа.

	Групи потребители	Цена пренос и достъп средно напрежение EUR/kWh	Цена пренос и достъп ниско напрежение EUR/kWh	Цена за снабдяване EUR/kWh	Обща цена EUR/kWh
.	стопански потребители средно напрежение, 50 MWh, 50 kW	0,00798		0,04032	0.04830
.	стопански потребители ниско напрежение, 50 MWh, 50 kW		0,02633	0,04003	0.06636
.	битови потребители, 3500 kWh, 0.4 kV		0,02633	0.03378	0.06011

* Всички цени са без ДДС (20%) и без акциз за стопански потребители

* За 2008 г. цената за пренос и достъп по разпределителната мрежа е разделена на цена за пренос и цена за достъп.

Съгласно ЗЕ комисията разглежда жалби, на потребители срещу лицензианти или на лицензианти срещу лицензианти, свързани с изпълнението на лицензионната им дейност.

Редът за подаване на жалбите, тяхното разглеждане и процедурата за доброволно уреждане на спорове се регламентират в Наредба за лицензиране на дейностите в енергетиката. Жалбите се разглеждат по действащи Вътрешни правила за работа с потребителите по подадени в комисията жалби и сигнали от потребители и за доброволно уреждане на спорове по ЗЕ.

Постъпилите в деловодството и регистрирани във входящия регистър на регулатора жалби за 2007 година за сектор “Електроенергетика” са 459 броя.

При извършения анализ на постъпилите жалби от битови потребители най-голям относително е делът на жалбите във връзка с грешки при отчитането на средствата за измерване -28,4%. Останалите жалби се отнасят за отклонения в напреженията, присъединявания, отговор на жалби, прекъсвания, срокове на отчитане, изпълнение на общите условия.

На регулатора са дадени правомощия по Административно наказателните разпоредби на ЗЕ.

3.2.3. Мерки за предотвратяване на злоупотребни с господстващо положение

Съгласно ЗЕ един от основните принципи, от които се ръководи ДКЕВР при изпълнение на регулаторните си правомощия е предотвратяване и недопускане на ограничаване или нарушаване на конкуренцията на енергийния пазар. При прилагане на този принцип ДКЕВР може да сезира Комисията за защита на конкуренцията за образуване на производство по реда на Закона за защита на конкуренцията. Ролята на

ДКЕВР е да създава условия за недопускане на злоупотреба с монополно положение, Комисията за защита на конкуренцията предприема действия при наличие на злоупотреба с монополно положение. За постигане на ефективност на действията за предотвратяване и недопускане на ограничаване или нарушаване на конкуренцията на енергийния пазар между ДКЕВР и Комисията за защита на конкуренцията са изградени отношения на тясно сътрудничество. ЗЕ регламентира редица правомощия на ДКЕВР, чието упражняване гарантира наличието на ефективни механизми за наблюдение на пазара на електрическа енергия и природен газ с оглед разкриването на възможни злоупотреби с монополно положение. ДКЕВР извършва постоянен мониторинг на пазара с оглед осигуряване на недискриминационност между всички участници на пазара както и между участниците от една и съща категория и допринасяне за ефективната конкуренция и правилното функциониране на пазара. В тази връзка ДКЕВР при осъществяване на контролните си правомощия извършва планови проверки на енергийните дружества, както и извънредни проверки по постъпили жалби и сигнали.

С оглед изпълнението на регулаторните си правомощия ДКЕВР е в тясно сътрудничество с Комисията за защита на потребителите, както и с редица други неправителствени организации за защита на потребителите.

4. Регулиране и действие на пазара на природен газ

В изпълнение на европейската директива за пълна либерализация на пазара на природен газ и съгласно Закона за енергетиката (ЗЕ), пазарът на природен газ в страната е отворен за всички потребители от 01 юли 2007 г.

4.1 Регулаторни въпроси

4.1.1.Обща информация

Газоснабдяването на територията на България се осъществява по преносен газопровод, а след това по газоразпределителни мрежи – собственост на съответните газоразпределителни дружества, които са лицензирани за извършване на дейностите разпределение на природен газ и снабдяване с природен газ от краен снабдител.

Пренос на природен газ:

Доставката на природен газ се осъществява от „Булгаргаз“ ЕАД, на което ДКЕВР е издала лицензия за дейността обществена доставка на природен газ. На „Булгартрансгаз“ ЕАД са издадени лицензии за дейностите пренос, транзитен пренос, съхранение на природен газ. Природният газ на входа на газопреносната мрежа се доставя от три външни доставчика (Овергаз Инк., Винтерсхал и Газекспорт) и един вътрешен (Петреко САРЛ). Газопреносната мрежа е собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД, към която мрежа са присъединени ГРД и около 235 пряко присъединени потребители. На територията на страната е изграден и транзитен газопровод, собственост на „Булгартрансгаз“ ЕАД, по който се транзитира природен газ през съответни участъци до териториите на Гърция, Македония, Сърбия и Турция.

Разпределение на природен газ:

Общественият доставчик „Булгаргаз“ ЕАД, доставя природен газ до 40 газоразпределителни мрежи на територията на 5 региона („Мизия“, „Добруджа“, „Тракия“, „Дунав“, „Запад“, представляващи обособени територии, определени с Опис за обособените територии на Министерския съвет, и 43 общини извън съществуващия

опис. На този етап на развитие на газоснабдяването в България, лицензираните газоразпределителни дружества са 40, като съвместяват дейностите по разпределение на природен газ и обществено снабдяване с природен газ тъй като към газоразпределителните мрежи са присъединени по-малко от 100 000 крайни потребители.

С изменението на Правилата за предоставяне на достъп до газопреносната и/или газоразпределителните мрежи, приети с решение на ДКЕВР от 14.05.2007 г. след 01.07.2007 г. всички потребители имат право да избират своя доставчик на природен газ

4.1.2. Управление и разпределяне на междусистемния капацитет и механизми за справяне с претоварванията на мрежата

На този етап на развитие на пазара на природен газ не е необходимо разработването на механизми за справяне претоварването на мрежата, тъй като проектният капацитет на преносната мрежа е 8 млрд.м³, а реалната годишна консумация не надвишава и 50 % от максимално допустимата проектна консумация.

Р. България представлява развиващ се пазар, с един основен доставчик на природен газ и множество разпределителни дружества, притежаващи лицензии за разпределение и обществено снабдяване с природен газ, издадени от националния регулатор и обхващащи обособени територии и общини. Операторът на газопреносната мрежа е пререструктуриран, като са разделени дейностите по обществена доставка-„Булгаргаз” ЕАД, както и пренос, транзитен пренос и съхранение на природен газ-„Булгартрансгаз” ЕАД.

Пазарът на природен газ в България е все още силно зависим, като доставката на природен газ се определя от руската компания “Газпром”, която доставя над 90% от суровината в България.

Хоризонтално са отделени дейностите по веригата: добив, внос, пренос, съхранение, разпределение, доставка и търговия с природен газ. Либерализирането на пазара изисква по-нататъшно разгръщане на предвидените в Закона за енергетиката възможности за директни договори между потребители и доставчици на газ – било то търговци, газоразпределителни дружества или директни доставчици.

С оглед пълна либерализация на пазара за природен газ ДКЕВР е приела Правила за търговия с природен газ.

През отчетния период наличното количество природен газ в газопреносната мрежа е 3 446 млн.м³ общо, като от внос е 3 113 млн.м³ природен газ и от местен добив - 333 млн.м³.

Претоварване на капацитетите в определени точки за газопреносната и транзитната системи не се получава.

Калкулирането на наличните капацитети използва модела „first come first served”

В Р. България няма реално функциониращ балансиращ пазар, няма и система за публикуване на капацитетите.

4.1.3. Регулиране на дейността на газопреносната и газоразпределителните компании

Съгласно закона за енергетиката и Наредбата за регулиране цените на природния газ на регулиране от ДКЕВР подлежат:

- Цената, по която общественият доставчик продава природен газ на крайните снабдители;

- Цените, по които крайните снабдители продават природен газ на битови потребители и предприятия с по малко от 50 нает персонал и до 19,5 млн.лв годишен оборот;

- Цените, по които се заплаща природен газ по съответните преносни и разпределителни мрежи.

- Цените за присъединяване към газопреносната или газоразпределителните мрежи.

В съответствие с настоящото законодателство и утвърдената практика при регулирането на лицензираните дружества са определени основни принципи и подходи за осъществяване на икономическо регулиране, които имат съществено значение и дават най-общите насоки за развитие на дружествата от газовия сектор.

Основните насоки за икономическо регулиране отчитат реалното състояние на дружествата от газовия сектор, необходимостта от създаване на условия за изграждане на газоразпределителни мрежи с цел развитие на газификацията в страната и разширяване на пазара на природен газ.

Цената на природния газ на входа на газопреносната мрежа се образува от обществения доставчик като среднопретеглена стойност при отчитане на заявените за доставка количества природен газ от внос за вътрешния пазар и от местни добивни предприятия с цел продажба през следващ период, условията по договорите за пренос на природен газ до българска граница и валутния курс на Българската народна банка на лева за щатския долар или друга чуждестранна валута, в която се заплаща внасяният в страната природен газ. Върху така образуваната цена се начислява надценка в размер на 3%.

Според сега действащите договори на „Булгаргаз“ ЕАД с външни доставчици, цената на вход се изменя всяко тримесечие, т.е. четири пъти в годината.

Цените за крайните потребители присъединени към газоразпределителната мрежа се образуват като към цената на природния газ на входа на газопреносната мрежа и преносната такса (19.73 лв.) се прибави цената за разпределение и снабдяване за конкретната група или подгрупа потребители.

За потребителите присъединени към преносната мрежа цената, която плащат за 1000 м³ е равна на цената на входа на газопреносната мрежа към която се прибавя таксата за пренос (19.73 лв.).

Цената за пренос по газопреносната мрежа се образува по Метода „норма на възвръщаемост на капитала“ („разходи плюс“), който се използва в случаите, когато се цели енергийното предприятие да не експлоатира монополното си положение и да не получава свръхвисока възвръщаемост върху своите активи.

Цените за разпределение и снабдяване с природния газ от краен снабдител по газоразпределителната мрежа след изменението на Наредбата за регулиране на цените на природния газ от 2007 г., се регулират по метода „Горна граница на цени“ .

Комисията може да изменя утвърдените цени в края на всяка година от регулаторния период и въз основа на недовзетия/надвзетия приход, дължащ се на разлики между прогнозни и действителни количества природен газ от предходния ценови период и инвестиции.

Цената за присъединяване на потребители към газоразпределителните мрежи на газоразпределителните дружества се определя за едно присъединяване по групи потребители (промишлени, обществено-административни и търговски, и битови) с

отчитане размера на заявената максимална часова консумация от присъединяваните потребители. Допуска се цената да бъде определена за потребител от съответната група за даден регулаторен период, като се приеме средна цена на базата на прогнозен брой потребители и брой присъединявания за съответния период. Цените за присъединяване на потребители към газоразпределителните мрежи включват видовете признати разходи (разходи за труд и външни услуги) на ГРД за изграждане на газопроводните отклонения. Разходи, които са включени в справките за образуване на цената за пренос на природен газ по газоразпределителните мрежи и снабдяване, не се включват към разходите, формиращи цената за присъединяване.

Среднопретеглени цени на природния газ за 2007 г. (EUR/GJ)

Енергия	III тримесечие		IV тримесечие	
	Цена без ДДС	Крайна цена	Цена без ДДС	Крайна цена
Природен газ				
1. Цена на едро	6.76	8.11	6.79	8.15
2. Цена дребно	6.82	8.18	7.00	8.41
3. Битови потребители	11.12	13.34	11.14	13.37
4. Небитови потребители	6.81	8.17	6.92	8.31
Допълнителна информация	I тримесечие		II тримесечие	
ДДС, %	20%		20%	
Средна калоричност на природния газ (MJ/m ³) ⁴	33.29		33.29	

Крайна цена: цена с всички такси (включително VAT)

³ в края на тримесечието

⁴ закръглено към по-ниската стойност, до 2 символа след десетичната запетая

Балансиране

Балансирането на пазара на природен газ се осъществява чрез наличния в системата газ, който се закупува на регулирани цени от Обществения доставчик. За компенсирание сезонната неравномерност в потреблението се използват възможностите на добиване и нагнетяване на природен газ в Подземно Газово Хранилище Чирен, като газът е собственост на лица извън оператора и при спазване на условията по договорите.

4.1.4. Ефективно разделяне

Всяко газоразпределително дружество е задължено да прилага разделно счетоводство по видове дейности в рамките на дружеството, съгласно разпоредбите, предвидени в Закона за енергетика (ЗЕ). За целите на разделното счетоводство по дейности на газоразпределителните дружества е приет Единният сметкоплан (ЕССО).

В тази връзка за регулаторния механизъм е възприет подход за калкулиране на разходите по дейности - разпределение, снабдяване и нерегулирани. Обект на регулиране от Държавната комисия за енергийно и водно регулиране са дейностите по разпределение и снабдяване с природен газ.

Всяка от тези дейности има специфични характеристики, които позволяват да се отделят и счетоводно. Това позволява тяхното наблюдение, измерване и контрол, чрез механизмите на счетоводното отразяване за целите на регулирането. Консолидирането

на регулираните дейности позволява цялостно обхващане на процеса и неговото управление съобразно провежданата национална енергийна политика.

Дейностите, свързани с разпределение на природен газ, могат да се отделят в юридическо и организационно отношение от снабдяването с природен газ на крайни потребители и от другите дейности на газоразпределителните дружества, когато към съответната разпределителна мрежа се присъединят не по-малко от 100 хил. крайни потребители на природен газ.

С решение на ДКЕВР е разрешено преобразуване на „Булгаргаз“ ЕАД, чрез отделянето на „Булгаргаз“ ЕАД и „Булгартрансгаз“ ЕАД в самостоятелни стопански субекти, като по този начин се осъществява юридическото, функционалното и счетоводното отделяне на дейностите по пренос на природен газ и обществена доставка на природен газ. Извършването на преобразуването е в съответствие и с основните цели на Директива 2003/55 на ЕС, а именно постигането на напълно действащ вътрешен пазар с недискриминационен достъп до газопреносните мрежи и справедливо определяне на цените на природния газ.

4.2. Въпроси, свързани с конкуренцията

4.2.1. Описание на пазара на едро

Общото потребление на природен газ за страната през 2007 г. е 3 408 млн.м³ природен газ, като пазарния дял на „Булгаргаз“ ЕАД (обществен доставчик) е 98,74%, а на търговеца на природен газ „Дексия“ ООД е 1,26%.

През отчетния период наличното количество природен газ в газопреносната мрежа е 3 446 млн.м³ общо, като от внос е 3 113 млн.м³ природен газ, а от местен добив - 333 млн.м³.

По отделни отрасли структурата на пазара за страната през 2007 г. е следната:

- Енергетика – 996 млн.м³, или 29,2%
- Химическа индустрия – 1 113 млн.м³, или 32,6%
- Други индустрии – 937 млн.м³, или 27,5%
- Разпределителни дружества – 362 млн.м³, или 10,6% от общото потребление.

В потреблението на природен газ през 2007 г. се забелязва намалена консумация от страна на химическата индустрия и на топлофикационните дружества, които са едни от главните потребители в Република България.

4.2.2. Описание на пазара на дребно

В съответствие с настоящото законодателство и утвърдената практика при регулирането на лицензираните дружества са определени основни принципи и подходи за осъществяване на икономическо регулиране, които имат съществено значение и дават най-общите насоки за развитие на дружествата.

Основните насоки за икономическо регулиране отчитат реалното състояние на дружествата от газовия сектор, необходимостта от създаване на условия за изграждане на газоразпределителни мрежи с цел развитие на газификацията в страната и разширяване на пазара на природен газ.

При газоразпределителните дружества дяловете на отделните групи потребители са следните:

- Промислени потребители – 73,5%, 1235 потребители;
- Обществено-административни и търговски потребители – 16,4%, 2758 потребители

- Битови потребители – 10,3%, 35027 потребители

Отчита се тенденция към повишаване на потреблението на природен газ при газоразпределителните дружества, което води до известна стабилизация на пазара. Това е следствие от действащата регулаторна рамка прилагана от страна на ДКЕВР, която стимулира инвеститорския интерес към разработването му.

Извършените през 2007 г. проверки на лицензираните дружества са в съответствие със законовите и подзаконовите нормативни актове и Устройствения правилник на ДКЕВР и нейната администрация.

При проведените планови проверки е направен изводът, че компаниите полагат много усилия за подобряване качеството на услугите, които предлагат, както и за бързото решаване на жалбите на потребителите.

В ДКЕВР ежегодно се изисква информация за постъпили жалби в газоразпределителните дружества.

Видно от справката по-долу броят на жалбите получени в газоснабдителните дружества е незначителен по брой на 1000 потребители – 0.048 . Жалбите в сектора се отнасят до забавено присъединяване към газоразпределителните мрежи на битови потребители в населените места. Друга група жалби се отнасят до измервателните уреди на отделни клиенти.

5. Сигурност на снабдяването

5.1. Електроенергия

За 2007 г. общата консумация на крайните потребители в страната, включително технологичните загуби по преноса и разпределението, е в размер на 34, 019 TWh. Тенденцията за увеличаване на потреблението в сравнение с предишни периоди е в размер на приблизително 5 %.

Общата инсталирана мощност в страната за разглеждания период е в размер на 11 215 MW.

Размерът на върховия товар през декември 2007 г. е 6 888 MW.

Разполагаемата мощност в страната за разглеждания период е в размер на 8 737 MW.

Максималната нетна производствена мощност е в размер на 8069 MW.

Съгласно ЗЕ, Министерът на икономиката и енергетиката констатира необходимостта от изграждане на нова производствена мощност и одобрява опис въз основа на общите прогнозни енергийни баланси; задължителните показатели за степента на надеждност на снабдяването с електрическа енергия и плана за развитие при минимални обществени разходи на нови производствени мощности, изготвен от електроенергийния системен оператор. Общите прогнозни енергийни баланси са краткосрочни, средносрочни и дългосрочни. Те се изготвят на базата на прогнози, проучвания и планове на предприятия, които осъществяват дейности по добив, преработка, преобразуване, пренос и разпределение на енергийни ресурси и енергия; информация от общите констативни енергийни баланси и информация от Националния статистически институт.

Министърът на икономиката и енергетиката извършва наблюдение върху сигурността на снабдяването и публикува предвидените и предприетите мерки, резултатите от наблюдението и насоките на енергийната политика на страницата на Министерството на икономиката и енергетиката в Интернет.

По силата на разпоредбите на закона, ЕСО сключва сделки за допълнителни

услуги и студен резерв с цел гарантиране сигурната работа на електроенергийната система. Студеният резерв се осигурява чрез сделки за закупуване на разполагаемост в количества, определени въз основа на степента на надеждност на електроснабдяването, определена със заповед на Министъра на икономиката и енергетиката.

За 2007 г. размерът на студения резерв е 1 257 MW.

Делът на отделните производства за 2007 г., включително когенерации и ВЕИ е показан на таблицата:

2007	Инсталирана мощност MW	Разполагаема мощност MW	Допълнителна доставка MW	Мах мощност MW	дял	Нетно годишно производство MWh
АЕЦ	2000	2070	180	1890	23.4%	13 692 644
Кондензационни централи	4410	3870	230	3640	45.0%	16 884 800
Общо кондензационни	6410	5940	410	5530	68.5%	30 577 444
Когенерация (твърдо гориво)	944	530	101	429	5.30%	
Когенерация (газ)	582	324	87	237	3.00%	
Когенерация (течно гориво)	269	143	20	123	1.50%	
Общо Когенерация	1795	997	208	789	9.80%	5 275 800
ВЕИ + хидро	3010	1800	50	1750	21.7%	2 799 500

Междусистемните връзки на Р. България със съседните страни – Гърция, Румъния, Македония, Турция и Сърбия – осигуряват необходимите условия за осъществяването на пазар на електрическа енергия по двустранни договори, включително и взаимопомощ при аварийни събития. Предстоящото завършване на изграждането на допълнителната междусистемна връзка на 400 kV с Р. Македония ще осигури необходимия обменен капацитет между двете страни за разширяване на пазарните възможности. Ограниченото в съществена степен генериране на електрическа енергия след спирането от експлоатация на блокове 3 и 4 на АЕЦ „Козлодуй”, намалява възможностите на българската електроенергийна система за износ на електроенергия и оказва влияние върху сигурността на доставките в региона. Това състояние ще се запази и през следващите 4 – 6 години до въвеждането в експлоатация на изгражданите нови мощности AES „Марица изток 1” – 600 MW и блок 1 на АЕЦ „Белене”, 1000 MW.

Предвид интензивното строителство в определени региони на страната и изграждането на нови ВЕИ предстои изграждане на подстанции и електропроводи на високо и средно напрежение.

ДЖЕВР е приела «Методика за отчитане изпълнението на целевите показатели за качество на електрическата енергия и качество на обслужването на разпределителните предприятия и крайни снабдители». С методиката се урежда начинът за отчитане на изпълнението на целевите показатели за качество на електрическата енергия, качеството на обслужване и начинът за коригиране на необходимите приходи на енергийните предприятия за всеки ценови период от регулаторния период в зависимост от достигнатото ниво на изпълнение.

Показателите за качество на електрическата енергия и качество на обслужването включват индекс на средната продължителност на прекъсванията за системата (System Average Interruption Duration Index – SAIDI) и индекс на средния брой прекъсвания за системата (System Annual Interruption Frequency Index – SAIFI), и критерии за качество на услугите.

ДКЕВР използва отчитането на качеството на електрическата енергия и услугите, предлагани от енергийните предприятия за коригиране на необходимите приходи, включително при извършване на сравнителен анализ на практиките в други държави членки на ЕС.

5. 2. Природен газ

Въпросът със сигурността на доставките намира отражение в Закона за енергетиката. Законът за енергетиката предвижда министърът на икономиката и енергетиката да извършва наблюдение върху сигурността на снабдяването и да публикува предвидените и предприетите мерки и резултатите от наблюдението в бюлетина за състоянието и развитието на енергетиката, който се издава ежегодно, както и на страницата на Министерството на икономиката и енергетиката в Интернет.

Законът изрично е дефинирал понятието "наблюдение върху сигурността на снабдяването" в съответствие с дефиницията на Директива 2003/55/ЕО. Съгласно Допълнителните разпоредби "Наблюдение върху сигурността на снабдяването" е балансът между търсенето и предлагането на електрическа енергия и природен газ на националния пазар, нивото на очакваното бъдещо потребление и предвижданите допълнителни капацитети, които са в процес на планиране или изграждане, и качеството и нивото на поддържане на мрежите, както и мерки за покриване на върхово потребление и преодоляване на дефицита на един или повече доставчици, снабдители или търговци.

Законът предвижда централизираното оперативно управление, координиране и контрол на режима на работа на газопреносната мрежа да се осъществяват от оператора на преносната мрежа, а оперативното управление на всяка разпределителна мрежа да се осъществява от оператор на разпределителната мрежа. Разпорежданията на оператора на газопреносната мрежа са задължителни за операторите на газоразпределителните мрежи, потребителите, добивните предприятия и операторите на газохранилища, присъединени към преносната мрежа и за другите дружества.

Операторът на газопреносната мрежа е специализирано звено в структурата на преносното предприятие. Операторите на разпределителните мрежи са специализирани звена в структурата на разпределителните предприятия.

В национални условия изискването на директивата за независимост на операторите е спазено, като мрежовият преносен газов оператор „Булгартрансгаз“ ЕАД е независимо юридическо лице в рамките на вертикално интегрираното предприятие „Булгаргаз-холдинг“ ЕАД. На ниво газоразпределение българската страна се възползвала от настоящата правна възможност от Директива 2003/55/ЕО за изключение от изискването за юридическо разделяне по отношение на предприятия с по-малко от 100 000 потребители.

Стратегически газови проекти за гарантиране сигурността и непрекъсваемостта на газовите доставки за България, региона на ЮИЕ и ЕС са представени в списъка на проекти, които ще бъде в центъра на вниманието на българската страна:

На национално ниво:

Разширение на газопреносната мрежа на територията на страната, разширение на съществуващото и изграждане на нови газохранилища;

Ускорено развитие на газоразпределителните мрежи и битовата газификация на територията на страната.

На двустранно и многостранно ниво:

Реализация на обявения за най-приоритетен газов проект на ЕС - газопровода НАБУКО за пренос на природен газ от Каспийския регион, Близкия изток и Северна Африка към региона на ЮИЕ и ЕС.

Изграждане на стратегически проект на газопровод „Южен поток” - от Русия през Черно море до българското крайбрежие, като от България се разглеждат две трасета – „южно” и „северно”, съответно до Италия и Австрия;

Изграждане на газова междусистемна връзка, свързваща България с газопровода Турция-Гърция;

Проект за изграждане на българското Черноморско крайбрежие или на гръцкото Егейско крайбрежие, в зависимост от резултатите на предпроектното проучване, на регионален (за ЮИЕ) регазификационен терминал за втечен природен газ (ВПГ);

Изграждане на газопровод от България за Сърбия Дупница - Димитровград – Ниш или София - Димитровград - Ниш, за доставки на природен газ за Сърбия, както и за други държави от Западните Балкани;

Проект на т. нар. Транс-Адриатически газопровод от България през Р. Македония и Албания по дъното на Адриатическо море до Италия. Този проект е част от развитието на енергийната инфраструктура на Европейски коридор № 8;

Проект за изграждане на междусистемна връзка между румънската и българската газопредавателни системи с цел осигуряване сигурността и диверсификацията на доставките.

ДКЕВР е приела Показатели за качеството на газоснабдяването, които определят главните изисквания и правила за осигуряване на сигурност на доставките:

- Показатели и норми за качеството на природния газ;
- Непрекъснатост на снабдяването с природен газ;
- Качество на търговските услуги.

Лицензиантът е длъжен непрекъснато да отчита и анализира всички прекъсвания(планирани и непредвидени) в подаването на природен газ.

Ежегодно, Лицензиантът подготвя и изпраща свой доклад до ДКЕВР, който ще включва подробна информация за всички прекъсвания на снабдяването на потребителите.

Планирани прекъсвания, продължаващи по-дълго от срока, обявен от Лицензианта като нужна продължителност на интервенция и/или по-дълго от оповестената продължителност, ще се считат за непредвидени прекъсвания.

Лицензиантът може да прекъсва снабдяването с природен газ съобразно изискванията на Наредбата за ограничителния режим, временното прекъсване или ограничаване на производството или снабдяването природен газ по ЗЕ в следните случаи:

- въвеждане на ограничителен режим за срок по-голям от 48 часа.
- временно прекъсване или ограничаване поради планирани ремонти, въвеждане на нови съоръжения, оперативни превключвания или присъединявания, следаварийни ремонти.

- Показатели за непрекъснатост на снабдяването на потребителите:

Средна честота на прекъсванията - SAIFI = **Общ брой прекъсвания / Общ брой присъединени потребители**

Средна продължителност на прекъсванията - SAIDI = **Сумарна продължителност на прекъсванията / Общ брой присъединени потребители**

Средна честота на прекъсванията на потребител - CAIFI = **Общ брой прекъсвания / Общ брой на прекъснатите потребители**

Средна продължителност на едно прекъсване - SAIDI = **Сумарна продължителност на прекъсванията / Общ брой прекъсвания** или

SAIDI 1 = Сумарна продължителност на прекъсванията / Общ брой на прекъснатите потребители

Вторият показател представлява средното време за възстановяване на захранването на даден прекъсван потребител за разглеждан период от време.

Друг важен инструмент, свързан пряко със сигурността на доставките е, качеството на търговските услуги и работата с жалби на потребители.

Показатели за изпълнение на качеството на търговските услуги

	Наименование на показателя за изпълнение	Измерител за показателя	Първоначал на стойност	Целева стойност
1	Писмен отговор на писмени жалби и запитвания от потребители	Среден брой дни за отговор на жалби и запитвания, постъпили от потребители	30 дни	10 дни
2	Времетраене на прекъсванията на снабдяването	Средно време/годишно/, през което всеки един потребител е бил изключен поради авария в газоразпределителната мрежа	минути/ потребител	<1
3	Молби за присъединяване на нов потребител	Средно време за отговор на подадени молби, постъпили за една година	20 дни	10 дни
4	Присъединяване на нов потребител	Средно време за присъединяване	60 дни	30
5	Проверка на сметки по жалби на потребители	Среден брой дни за реагиране и намиране на решение, което удовлетворява потребителя	дни/потребител	7
6	Коригиране на грешки при отчитане на разходомери	Среден брой дни за реагиране и намиране на решение, което удовлетворява потребителя	дни	7
7	Проверка на средствата за търговско измерване по искане на потребители	Среден брой дни за реагиране и намиране на решение, което удовлетворява потребителя	дни	15
8	Ниво на налягането	Средно време извън стандартния диапазон на налягане	време извън стандартния диапазон на налягане	-
9	Влажност на природния газ	Средно време над определеното ниво на влажност	време над определеното ниво	0

10	Мирис на природния газ (одориране)	Средно време за отклонение в одорирането	време под определеното ниво на одориране	проверка на всеки 14 дни
----	------------------------------------	--	--	--------------------------

6. Въпроси, свързани с общественото обслужване

6.1. Електроенергетика

Съгласно ЗЕ енергийните предприятия са длъжни да извършват дейността си в интерес на обществото и на отделните потребители, като обезпечават сигурността на снабдяването, непрекъснатостта и качеството на електрическата енергия, ефективното използване на горивата и енергията, опазването на околната среда, живота, здравето и собствеността на гражданите.

Министърът на икономиката и енергетиката може да налага на енергийните предприятия допълнителни задължения за обслужване на обществото, като такива могат да бъдат: непрекъснатост на доставките на електрическа енергия и природен газ и опазването на околната среда - съгласувано с министъра на околната среда и водите.

Извършените от енергийните предприятия допълнителни разходи по обслужване на обществото е предвидено да се признават като разходи по наложени им задължения, включително свързани със сигурността на снабдяването, защитата на околната среда и енергийната ефективност. ДКЕВР одобрява следните разходи за лицензираните енергийни компании, произтичащи от задължения към обществото:

- задължение за изкупуване на електрическа енергия от производители, спечелили конкурс за изграждане на нова мощност за производство на електрическа енергия;
- задължение за производство на електрическа енергия при ползване на местни първични енергийни източници;
- задължение за изкупуване на електрическа енергия на преференциални цени от когенерации и ВЕИ;
- други допълнителни задължения, наложени със заповед на Министъра на икономиката и енергетиката.

Едно от основните правомощия на комисията за регулиране на дейностите по доставката и разпределението на електрическа енергия за регулирания пазар е одобряване на Общи условия на договорите на крайните снабдители и електроразпределителните предприятия. Крайните снабдители продават електрическа енергия на регулирани цени на битови потребители и предприятия с по-малко от 50 души нает персонал и с годишен оборот до 19,5 млн. лв. (10 000 EUR). Общите условия съдържат задължително: информация, която се предоставя от снабдителя; срок на договора; условията за прекратяване или прекъсване на снабдяването; отговорността на енергийното предприятие при неизпълнение на общите условия. Задължение съгласно ЗЕ е крайният снабдител с електрическа енергия да публикува общите условия и проведе процедура на обсъждане.

Потребители, които не са съгласни с тях, имат право да внесат при съответния краен снабдител на електрическа енергия заявление, в което да предложат специални условия. Приетите от крайния снабдител на електрическа енергия специални условия, различни от публикуваните общи условия, се отразяват в допълнителни писмени споразумения.

6.2. Природен газ

Предприятия работещи в газовия сектор са длъжни да извършват дейността си в интерес на обществото и на отделните потребители, като обезпечават сигурността на снабдяването, непрекъснатостта и качеството на природния газ, ефективното използване на горивата и енергията, опазването на околната среда, живота, здравето и собствеността на гражданите.

Законът за енергетиката предвижда крайният снабдител да продава природен газ при публично известни общи условия, които съдържат задължително:

- условията за качество на снабдяването;
- информация, която се предоставя от снабдителя;
- срок на договора;
- отговорността на енергийното предприятие за неизпълнение на общите условия.

Потребителите на крайния снабдител сключват договор с разпределителното предприятие за преноса по разпределителни мрежи на консумирания от тях природен газ при публично известни общи условия. Общите условия съдържат задължително:

- условията за качество на снабдяването;
- условията за прекратяване или прекъсване на снабдяването;
- отговорността на енергийното предприятие при нерегламентирано прекъсване и некачествено снабдяване.

Общите условия на договорите се публикуват задължително в един централен и един мастен всекидневник.

ДКЕВР разглежда жалби, съгласно ЗЕ на потребители срещу лицензианти или на лицензианти срещу лицензианти, свързани с изпълнението на лицензионната дейност. Редът за подаване на жалбите, тяхното разглеждане и процедурата за доброволно уреждане на спорове се регламентират в Наредбата за лицензиране на дейностите в енергетиката. Жалбите се разглеждат по действащите Вътрешни правила за работа с потребителите по подадени в комисията жалби и сигнали и за доброволно уреждане на спорове свързани с:

- правото на потребителя да бъде присъединен, за да се снабди с природен газ;
- правото на лицензианта да прекъсне присъединяването и доставката на потребителя на природен газ;
- условията на снабдяване и нормите на качество, предлагани от лицензианта на потребителите.

Положителен момент, способстващ за повишаване качеството и ефективността при разрешаване на спорове е въвеждането на извънсъдебни институции за доброволно решаване на спорове, която дава възможност за избягване на скъпо струващото съдебно производство и по-бързо решаване на възникващите проблеми.